

Lezen: Matteüs 2:13-18 en ook in verband daarmee: Genesis 35:16-20 en Jeremia 31:15-17;
Tekst: Matteüs 2:17 en 18

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, er is geen groter verdriet dan het verdriet van een moeder om haar kinderen. Kinderen zijn een deel van jezelf. En als er dan iets met ze gebeurt. Iets, dat jij niet wilt. Als ze afgevoerd worden. Afgeslacht, of verkracht. Dan snijdt dat door je ziel. Er is geen groter verdriet dan moederverdriet. En troost lijkt dan een goedkoop woord. Ontroostbaar zijn ze. Het is hartverscheurend.

Het thema van de preek is:

Slide **... en God zal alle tranen uit hun ogen wissen!**

Slide Die troost wordt verwacht

Broeders en zusters, jongens en meisjes, het gaat in onze tekst om het huilen van Rachel. In het Oude Testament wordt er twee keer over dat huilen van Rachel gesproken. En nu in onze tekst ook nog een keer. In het Oude Testament is er veel gehuild. Veel geklaagd. Het volk Israël heeft heel wat moeiten gekend. Toch is het juist dit huilen van Rachel, dat Matteüs aanhaalt bij de kindermoord in Betlehem. Een gruwelijke massamoord. Onschuldige kinderen. Matteüs denkt terug aan Rachel. Aan haar gehuil. We zullen zien, waarom juist het verdriet van Rachel hier bij de schrijver van het eerste evangelie naar boven komt.

1

En dan moeten we eerst terug naar Genesis. Naar het trieste leven van Rachel. Want ze had een triest leven. Dat meisje, dat door Jakob geholpen werd bij de put van Haran. Het was liefde op het eerste gezicht geweest. En wederzijds. Maar vanaf dan gaat alles fout in haar leven. Want moet u zich eens voorstellen. Niet alleen Jakob werd bedrogen door Laban. Moet u zich eens voorstellen hoe hij geschrokken is, toen hij ineens met Lea getrouwd bleek. Maar ook Rachel moet zich bedrogen hebben gevoeld. Dat wordt wel eens vergeten. Maar ja, haar vaders wil was wet.

En alles lijkt toch nog goed te komen. Rachel, dat was de grote liefde van Jakob. En Lea zou er maar wat bij hangen. Een gouden toekomst leek er voor de jongste zus weggelegd. Maar hoe anders gaat het. De vrouw, van wie Jakob houdt, Rachel. Ze heeft de ene bittere teleurstelling na de andere te verwerken. Want hoe bemind ze ook was. Hoe Jakob haar ook liefhad. God beschikte anders. God leek wel meer te houden van Lea. Rachel, wordt door God vernederd. Hij geeft aan Lea de kinderzegen. Vier zoons. Maar aan Rachel, de beminde, geeft Hij niets. Hij maakt haar onvruchtbaar.

En het geeft haar het gevoel, alsof zij de wedstrijd met haar zus verliest. Wat een trieste, onverkwikkelijke concurrentiestrijd ontpopt zich in de tenten van Jakob. In wanhoop en jaloezie valt ze Jakob aan, verbitterd: "Geef mij kinderen, anders ga ik dood". Onredelijk valt ze uit naar haar man. Maar hij antwoordt: Ik ben God niet! Zo komt haar kinderloosheid als een splijtzwam in haar huwelijk. Ze slaan elkaar ermee om de oren. Daarom geeft ze daarna haar slavin aan Jakob. Ze moet en zal kinderen. Ze moet en zal zegevieren over haar zuster.

Maar ook Lea geeft haar slavin. Zo staat Rachel toch weer achter. Wat een verdriet in haar leven. En als Lea zelf ook nog eens twee zoons baart. Dan lijkt haar verdriet niet meer te stoppen. Wat een ellende. Rachels huwelijk met Jakob heeft niets dan ellende gegeven. Er zullen wat tranen gelaten zijn in Jakobs tent. Rachels dromen worden wreed verstoord. Zij, de mooiste, de jongste en de beminde. Lea streeft haar voorbij. Met haar fletse ogen. Niet bemind. Maar wel moeder van Jakobs kinderen. De tranen van Rachel.

Maar dan, dan lijkt er een kentering te komen. Want als Rachel lang genoeg vernederd is geeft God ook haar een zoon. Haar tranen lijken ten einde. En ze noemt hem Jozef. God heeft me van mijn schande verlost, roept zij uit. Ze kan weer lachen. Eindelijk heeft ze zelf een kind.

Zo gaat Rachel een vrolijke reis tegemoet. Met de man die haar liefheeft naar het beloofde land. De toekomst lacht haar weer tegemoet. Maar hoe anders loopt het. Want ze bereikt het reisdoel niet. Voor het einde van de reis is haar einde daar. Aanvankelijk was er nog wel vreugde geweest. Weer zwanger! Weer een kind dat van haar zal zijn. Maar wat een triest einde. Op weg naar Betlehem krijgt zij weer een zoon. Maar het gaat niet goed. De krachten vloeien uit haar weg. In haar stervensstrijd fluistert ze nog een naam: Ben-Oni. 'Zoon van mijn smart' betekent dat.

Het zijn weer tranen, die vloeien. Rachel weigert zich te laten troosten. Haar toekomst, die haar zo zonnig toelachte. Eerst door de liefde van Jakob. Later door de geboorte van toch nog twee zoons. Haar toekomst loopt hier ten einde. Huilend, ontroostbaar sterft ze. Nu heeft ze haar kinderen, maar nu heeft ze er zelf niets aan. Ben-Oni. Zoon van mijn smart. Haar kraambed is doorweekt met tranen. Haar sterfbed is gevuld met smart. En wie zou niet meehuilen met deze tragedie. Je moet wel heel ongevoelig zijn, wil je niet meevoelen met deze vrouw. Alles wordt haar afgenomen. Alles breekt haar bij de handen af. Haar laatste woorden zijn een klaaglied: Ben-Oni. Mijn smart.

Zo kijkt Rachel niet verder dan haar smart. Ze wordt er volledig door in beslag genomen. Ze kan geen licht meer zien. Alleen maar wolken en duisternis. Mijn smart. Zij sterft niet met op haar lippen het geloof: wat God doet, dat is goed. Nee, ze sterft met op haar lippen de vraag: Waarom? Waarom ik? Waarom zo? Ze is volledig overmand door haar verdriet. En sterft in haar tranen. Totaal ontuchtend door het leven. Durf dan eens te spreken van troost!

Broeders en zusters, wat kan het leven pijn doen. We weten allemaal wel dingen. Dingen, die je je geloof zouden doen verliezen. Dingen, waar je enorm opbotst tegen de gevolgen van de zonde. Ineens breekt alles je bij de handen af. Wat een gebrokenheid. Wat een verdriet soms. En we huilen mee met Rachel. We voelen haar haarfijn aan. Haar smart. Het is onze smart. En waag het niet zo snel te spreken van troost.

En wat lijkt het dan wrang, broeders en zusters, als Jakob daar dan overheen komt met zijn naam. Hij lijkt wel niet geraakt door het sterven van zijn vrouw. Van zijn Rachel. Hij lijkt niet ontvankelijk voor haar tranen. En voelt niet mee met haar smart. Hij wijzigt de naam van zijn jongste zoon. Benjamin moet hij heten. Dat betekent: zoon van het geluk. Zoon van het geluk! Jakob, hoe kun je dat nu doen? Jouw Rachel sterft. De vrouw, waarvoor je veertien jaar hebt gezwoegd. De vrouw, van wie je hield. Zij huilt, en jij.....lacht? Zij vergaat van smart, en jij.....kunt je geluk niet op?

Jakob lijkt heel ongevoelig hier. Hij lijkt aan de smart van zijn vrouw voorbij te gaan. Hij lijkt er niet zwaar aan te tillen. Zoon van het geluk.... Maar dat is maar schijn. Want dát blijkt hier niet. In de naamgeving blijkt niet, dat hij ongevoelig is. Dat hij makkelijk door huppelt als zijn vrouw sterft. Nee, dat betekent het niet. Maar het betekent wel, dat Jakob Gods beloften begrepen heeft. Hij beseft in de naamgeving van zijn jongste zoon. Hij beseft: we mogen vooruit zien. We mogen vooruit zien, dwars door onze tranen heen. Want God laat ons verder kijken. Hij geeft ons uitzicht op een tijd, waarin geen gehuil meer zal zijn. Geen traan meer gelaten zal worden. Hij zal alle tranen van hun ogen afwissen.... Gods beloften laten hem boven zijn verdriet uitkijken. Waar Rachel verstikt lijkt in haar tranen, daar is Jakob vol verwachting. Hij verwacht troost. En dus heeft zijn jongste zoon niet de naam Ben-Oni. Maar de naam Benjamin. Zoon van het geluk.

Rachels tranen. Rachels smart. Ze zijn zo heel het Oude Testament door symbool van de smart, die vraagt om troost. Rachels tranen roepen om afgewist te worden. Rachels stervensgehuil wacht op levenstroost. Dat is de boodschap van de tranen van Rachel. Met Rachels huilen op haar sterfbed, wordt de verwachting aangegeven. De verwachting van troost. Troost voor de troostelozen.

Slide Die troost wordt voorspeld

Broeders en zusters, we schuiven een stuk verder in de tijd. Het is de tijd, dat het koninkrijk van Israël een aflopende zaak is. Het tienstammenrijk is al verwoest. De mensen gedeporteerd. Het tienstammenrijk. Dat ook wel genoemd werd: Efraïm. Naar de oudste zoon van Jozef. Een kleinzoon van Rachel. Efraïm, de belangrijkste stam van de tien. Efraïm is weggevoerd. En ook het tweestammenrijk is al voor het grootste deel geplunderd. Juda en Benjamin. De val van Jeruzalem laat niet meer lang op zich wachten. Het is de tijd van Jeremia.

En het is die Jeremia, die terugkomt op Rachels tranen. Jeremia voelt met haar mee. Ook hij heeft in zijn profetieën heel wat geklaagd. Hij voelt Rachel aan en lijdt met haar mee. Regelmatig was hij gebroken door de situatie van het volk. De tranen lijken als vanzelf te komen.

Hij voert Rachel in zijn profetie in. Als persoon, die getuige is van de ballingschap van het volk. Rachel staat als het ware uit haar graf op. En overziet het land Israël. Dat gebeurt te Rama. Rama lag op de grens van het tweestammenrijk en het tienstammenrijk. Op een hoogvlakte. Vanuit Rama kon je de beide rijken van Israël overzien. Rama was ook de verzamelplaats. Westerbork. Daar werden de Joden verzameld, om vervolgens gedeporteerd te worden. Weggevoerd in ballingschap.

En daar klinkt het gehuil van Rachel. Ontroostbaar over haar kinderen. Omdat er geen meer is. Had ze nu daarvoor geleefd? Had ze nu daarom zo geworsteld? Geworsteld met haar onvruchtbaarheid? Lijkt hier de geschiedenis van Israël ten einde? Rachel heeft hartstochtelijk verdriet. Haar tranen zijn niet te stelpen. Haar kinderen blijken allemaal kinderen van de smart. Allemaal Ben-Oni's. Het volk lijkt ten dode opgeschreven. En van de verwachte troost is nog geen spoor.

Maar hoor, dan klinkt daar opeens de stem van de HEER. Hij grijpt sprekend in in het verdriet van Rachel: *Huil niet langer, droog je tranen. Je zorg voor hen wordt nu beloond – spreekt de HEER. Ze keren terug uit het land van de vijand. Je hebt een hoopvolle toekomst, je kinderen keren naar hun eigen land terug – spreekt de HEER.*

Er is wat afgeleden in de tijd van de ballingschap. Vooral voor moeders moet het een bittere pil zijn geweest, dat hun kinderen werden weggevoerd. Er is geen groter verdriet dan moederverdriet. En ook in het vreemde land. Zou er ooit nog terugkeer zijn? Maar dan klinkt hier de belofte van God, de HEER. De betrouwbare God. Ze zullen terugkeren. Er is hoop voor uw toekomst!

Die belofte is een steun voor alle moeders gedurende de vele jaren ballingschap. Er waren deportaties en executies. Alles ging mis. Er leek geen toekomst voor het volk van God. Maar er is hoop. God belooft, dat er een einde zal komen aan de tranen. God zal alle tranen van hun ogen afwissen. De ontroostbaren zullen worden getroost. Dat zegt de HEER. De ballingschap is niet uitzichtloos. En al het verdriet houdt een keer op. Dat geeft God het volk Israël zwart op wit door de profeet Jeremia.

Zo roept de profeet Jeremia op om boven het verdriet uit te kijken. Al doet het leven nog zoveel pijn in de dagen van die profeet. En hij weet het als geen ander. Hij heeft met zijn volk meegehuild. Hij is er niet onbewogen onder. En toch wijst hij erbovenuit. Toch zegt hij heel stellig namens de HEER, dat er een eind zal komen aan de pijn. Dat Rachels tranen straks zullen stoppen. Omdat God die tranen zal drogen.

Slide Die troost wordt vervuld.

Broeders en zusters, nu komen we bij onze tekst. De rillingen lopen je over de rug. Betlehem was geen groot dorp in die tijd. En Herodes heeft veel ergere bloedbaden op zijn geweten staan. Het is zelfs zo, dat veel geschiedschrijvers deze massamoord in Betlehem niet eens noemen. Herodes heeft veel ergere dingen gedaan.

Maar stelt u zich het verdriet eens voor. Alle jongetjes van nul, één en twee jaar. Zomaar afgeslacht. Families woonden toen veelal bij elkaar, dus zal in ieder huis wel rouw geweest zijn. Om een jochie van twee. Of een baby van net enkele weken oud. Of een zoontje dat net kon lopen. Wat een afgrijselijk tafereel. Waar is dat nu goed voor? Waarom? Waarom moet dat ons treffen?

Moeders lopen verdwaasd rond. Krijsend om hun kinderen. Hysterisch. Weigerend zich te laten troosten. Omdat er haast geen troost mogelijk is. Waar haal je je troost, als het leven zo vol pijn is? Als al je toekomstplannen in duigen vallen? Als je kinderen sterven? Als een heel dorp in rouw is? Waar haal je je troost?

Maar hoor dan Matteüs. Hij tracht hier niet het antwoord te geven op de vraag, waarom het nu zo moet. Daar heeft hij geen inzicht in. We moeten er ook goed op letten, dat hij anders formuleert als ervoor. Hij zegt niet: Dit alles is gebeurd opdat in vervulling zou gaan Zoals even ervoor wel (1:22,23). De moord op de kindertjes in Betlehem was niet nodig om een woord uit de Schrift te vervullen. Nee, maar Matteüs ervaart het wel zo, dat nu de profetie van Jeremia in vervulling gaat. En dan moeten we er goed op letten, waarom Matteüs juist deze tekst aanhaalt.

Want als je goed nagaat, klopt er helemaal niets van. De mensen uit Betlehem zijn geen kinderen van Rachel, maar kinderen van Lea. Ze stammen immers uit Juda, de zoon van Lea? Dus waarom dit citaat? Waarom nu juist gesproken over de tranen van Rachel?

Nou, omdat de tranen van Rachel symbool stonden voor de roep om troost. En als Matteüs hier over vervulling spreekt van Jeremia 31, dan heeft hij het niet alleen over het aangehaalde vers. Nee, de joden kenden de hele passage uit hun hoofd. Matteüs schreef zijn evangelie voor de joden. Dus met dit ene vers haalt hij de hele passage voor de geest. En wat zei die passage? Waar draaide het om in Jeremia?

Om de belofte van troost. Rachels ontroostbare verdriet wordt nu volgens de belofte afgesloten. Want Gods antwoord op al het lijden. Op al die tranen. Op al het verdriet. Gods antwoord heeft in Betlehem geklonken. Juist daar. Vrede op aarde. In mensen welbehagen. De profetie van de troost is vervuld. Er is een mogelijkheid om je te laten troosten. Zelfs in het allerdiepste verdriet. Zelfs als de tranen niet lijken te stoppen. Dan is er troost.

Want God voldoet aan de verwachting die doorklinkt in de naam Benjamin. En Hij voldoet aan de belofte, die Hij deed door de profeet Jeremia. God heeft woord gehouden.

Want één kind is niet vermoord, daar in Betlehem. Eén jongetje is gespaard gebleven. Omdat het zijn tijd nog niet was. En dat jongetje doet zijn naam eer aan. Jezus. Verlosser. Zo is Hij genoemd in een stal in Betlehem. Dat kleine joch is naar Egypte gebracht. Omdat dat kleine jochie straks verlossing zal bewerken van alle pijn. Van al het verdriet. Jezus betekent de troost voor de ontroostbaren. Dat is wat Matteüs u hier wil zeggen, met dat citaat uit Jeremia. Met de tranen van Rachel. Er is troost. Er komt eind aan de pijn. God zal alle tranen van hun ogen afwissen.

Ruim 30 jaar later sterft er weer een zoon. Zijn moeder staat erbij en kijkt ernaar. Ontroostbaar misschien, op dat moment. Want daar hangt Hij, haar eersteboren zoon. Toen in Betlehem gered van de moordzucht van Herodes. Nu gekruisigd onder Pontius Pilatus. Wat een verdriet.

En toch: dat is *goede* vrijdag. Ook voor Maria, de moeder van Jezus. En voor alle moeders, die ontroostbaar leken. Want daar werd Jezus niet getroost. Niet door mensen. En niet door zijn Vader in de hemel. Hoe Hij ook troost zocht. Hij vond het niet. Hij moest er alleen door. En dus kunnen wij altijd troost vinden. Alle tranen zullen van onze ogen afgewist worden. Daar heeft Hij voor gezorgd. Jezus. Verlosser.

Mijn broeder en mijn zuster, God geeft beloften. Hij geeft hoop voor de toekomst. Hij geeft troost voor de ontroostbaren. Rachels tranen zullen worden gestelpt. De deur is niet voor eeuwig dicht. Aan het eind van de tunnel schijn Zijn licht.

Amen